

孔夫子 CVM FV ÇU siue CONFVCIVS, qui et honoris gratiâ 仲尼, CHVM NHIJ dicitur, Philosophorum Sinensium Princeps; Oriundus fuit ex oppido KIO FEV Prouinciæ XAN TVM. Patrem habuit XO LEAM HE Praefectum ÇEV ditionis, Matrem CHIM dictam e prænobili ÿen familia. Natus est autem Imperantis LIM VAM (qui fuit e tertiâ CHEV domo Imperiali Princeps 23) anno primo et vigesimo, et ante Christum 551. discipulos numerauit ter mille, quos inter eminebant duo et 70, et hos inter rursus decem selectissimi, quorum nomina suis tabellis inscripta, Visuntur in Imperij gymnasijs. post irritos conatus et labores desperatâ temporum suorum et principum reformatione, migrauit e vita anno æt. 73 et KIM VAM Imperatoris 25.ti anno 49.o huius prosapia non interruptâ serie propagata, hoc anno 1687. quo Nepos ordine 68 in natali Confucij Sede cum Ducis titulo residet, Computat annos 2238.

A Paris. Chez Nolin Rue S. Iacques A L'Enseigne de la Place des Victoires. Auec Priuilege du Roy.

PHILOSOPHORUM SINENSIUM PRINCIPIS CONFUCII VITA

CUM FU ÇU, *sive* Confucius *quem Sinenses uti Principem Philosophiæ suæ sequuntur, & colunt, vulgari vel domestico potius nomine* Kieu *dicto; cognomento* Chum nhi, *natalem habuit sedem in Regno* Lu, *(quod Regnum hodie* Xantum *dicitur) in pago* çeu ye *territorij* Cham pim, *quod ad civitatem* Kio feu *pertinet; hæc autem civitas paret urbi* Yen cheu *dictæ. Natus est anno 21. Imperatoris* Lim vam. *Fuit hic tertius & vigesimus è tertia Familiâ, seu domo Imperatoria*, Cheu *dicta, cycli 36. anno 47.* Kem sio *dicto; secundo item & vigesimo anno* Siam cum *Regis, qui ea tempestate Regnum* Lu *obtinebat: die 13. undecimæ lunæ* Kem çu *dictæ, sub horam noctis secundam, anno ante Christi ortum 551. Mater ei fuit* Chim, *è Familia prænobili* Yen *oriunda; Pater* Xo leam he, *qui non solum primi ordinis Magistratu, quem gessit in Regno* Sum, *sed generis quoque nobilitate fuit illustris; stirpem quippe duxit (uti Chronica Sinensium testantur, & tabula genealogica, quæ annalibus inseritur, perspicuè docet) ex 27. sive penultimo Imperatore* Ti ye *è 2. familiâ* Xam. *Porro natus est* Confucius *Patre jam septuagenario, quem adeo triennis infans mox amisit; sed Mater pupillo deinde superstes fuit per annos unum & viginti, conjuge in monte* Tum fam *Regni* Lu *sepulto. Puer jam sexennis præmatura quadam maturitate, viro, quam puero similior, cum æqualibus nunquam visus est lusitare. Oblata edulia non ante delibabat, quam prisco ritu, qui* çu teu *nuncupatur, cœlo venerabundus obtulisset. Annorum quindecim adolescens totum se dedere cœpit priscorum libris evolvendis, & rejectis iis, quæ minus utilia videbantur, optima quæque*

documenta ſelegit, primum expreſſurus ea ſuis ipſe moribus, deinde aliis quoque ad imitandum propoſiturus. Non multo poſt, unà cum Mem y çu *&* Nan cum Kim xo *ad ritus civiles addiſcendos ſe contulit. Decimo nono aut, ut alii, 20. ætatis anno duxit uxorem, quæ unica illi fuit* Kien quon xi, *ex qua ſequenti mox anno ſuſcepit filium* Pe yu; *ſed hoc deinde jam quinquagenario, cum ipſe 69. annos natus eſſet, orbatus eſt, uxore tribus ante annis amiſſâ: Haudquaquam tamen cum filio ſtirps omnis extincta eſt, ſed per nepotem* çu ſu, *qui avitæ laudis, ac Philoſophiæ ſtudioſus, avi ſui libros commentatus eſt, & magnis in Imperio muneribus perfunctus, perpetua poſterorum ſerie cum non vulgari tam opulentiâ, quam dignitate, ad hæc uſque tempora perſeverat.*

Variis in locis Magiſtratum geſſit Philoſophus magna cum laude: curas vero hujuſmodi ac dignitates, non alio fere ſtudio admittebat, quam publicæ utilitatis, & ſpe propagandæ doctrinæ ſuæ: qua quidem ſpe ſi forte falli ſe videret, ultro ſcilicet Magiſtratu ſeſe abdicabat. Hujus rei cum aliàs ſæpè, tum vero 55. ætatis ſuæ anno illuſtre teſtimonium dedit; cum enim in Regno Lu Mandarinum *ageret (loquor hic more Luſitanorum à quibus in hoc Oriente* Mandarini *vocantur, qui publicas res inter Sinas adminiſtrant) tanta legum obſervatio, rerumque, & morum tam felix converſio trimeſtri ſpatio mox conſecuta eſt, ut jam vicini Reges, æmulique invidiâ, metuque aliquo tenerentur, haud ignari, Reſpublicas non aliâ re felicius conſervari, & creſcere, quam diſciplina, legumque obſervatione: finitimi ergo Regni quod* çi *dicebatur Rex atque optimates tam præclaræ æmulorum gubernationi ſtructuri inſidias, donis eas, ut fit, tegunt: puellas forma, canendi gratiâ, aliiſque dotibus præſtantes dono mittunt Regni* Lu *Regi. Rex ignarus inſidiarum doloſum munus admittit, capitur illico muliercularum gratiâ: capiuntur &) proceres, ſic prorſus, ut ad trimeſtre totum, dum novis illis deliciis indulgeretur, negotia ceſſarint publica, & Regis adeundi via præcluſa fuerit: Non tulit hoc* Confucius: *Renuntiat muneri, relinquit aulam, atque ad Regna* çi, guei, *&)* çu *ſpontaneus exul contendit: verum nec hi bono, quod aliis inviderant, frui noverunt: Non admittitur Philoſophus, qui adeo coactus petere Regnum* Chim, *hîc ad extremam victûs quoque penuriam redigitur: Nec multo poſt, dum Regnum* Sum *peragrat, à quodam* Huon tui *præpotenti viro, ſed inſigniter improbo non ſemel ad mortem conquiſitus eſt, ipſe interim tot ærumnas inter, atque diſcrimina ſui ſemper ſimilis, invicto ſemper animo, & pro cauſa tam bona, vitam quoque ponere paratus: Quamquam fretus ipſe rectè factorum conſcientiâ, præſidioque cœleſti, rurſum negabat, quemquam ſibi nocere poſſe, ſiquidem eſſet ea virtute inſtructus, qua ipſi cœlo inniteretur. Ardens, atque indefeſſum ſtudium divulgandæ per totum Imperium ſanioris doctrinæ ad extremum uſque ſpiritum non remiſit; cumque viri ardor patriis finibus ægre contineretur, non ſemel de navigando mari, terriſque remotioribus adeundis cogitavit.*

Discipulos numeravit 3000. ex iis omnino quingentos extitisse memorant, qui variis in Regnis Magistratus gesserint: qui præ ceteris autem virtute litterisque eminerent, duos & septuaginta fuisse, quorum adeo nomina, cognomenta, & qua quisque patriâ sit oriundus, memoriæ proditur. Quatuor doctrinæ suæ ceu gradus, totidemque discipulorum ordines, constituebat. Supremus ordo in excolendo virtutibus animo ponebat studium; & in hoc quidem ordine primas ferebant Min çu Kien, Gen Pe Nieu, Chum cum, *ac denique* Yen yven *charus præ omnibus Magistro discipulus, cujus immaturum funus (obiit quippe primo & trigesimo ætatis anno) continenter lugebat. Proximus ordo ratiocinandi, dicendique facultati dabat operam; hujus Principes erant* çai ngo *&* çu cum. *Tertius agebat de regimine politico & probè gerendis muneribus publicis; excellebant hic* Gen yeu *&* Ki lu. *Quarti denique & postremi ordinis labor, atque occupatio hæc erat, ut quæ ad mores spectabant, apto, venustoque stylo declararent, quod duo* çu yeu, *&* çu hia *præcipua cum laude præstabant. Atque hi quidem inter duos & septuaginta, decem erant selectiores discipuli, & flos scholæ* Confucianæ. *Omne studium ac doctrina Philosophi eo collimabat in primis, ut naturam ignorantiæ tenebris offusam, vitiisque depravatam revocaret ad pristinam lucem atque integritatem, cum quâ ab ipso cœlo conditam asserebat: Ex quo deinde clemens, & æqua rerum administratio, adeoque felix, & maximè pacatus Imperii status consequeretur; quò autem certiùs attingeretur hic scopus, volebat omnes, obsequi cœlo, ipsumque timere, & colere; amare proximum sicut seipsum, vincere se, atque appetitus suos subdere rationi, nec quidpiam agere, dicere, vel etiam cogitare, quod ab hac esset alienum. Porro quæ scripto verboque præcipiebat, primus ipse moribus exprimebat, ac vita, cujus rei testimonium satis luculentum præbere potest tantus tot illustrium virorum numerus, qui in disciplinam ejus se contulerunt, & eorum qui quæcumque gessit, dixitque, quamvis minutissima, ceu oculati testes, posteritati prodidere: ad hæc constans ille favor tot Principum, tantus tot sæculorum honor (de quo mox agemus) argumento esse potest, virtutem sane fuisse Philosopho, non meram speciem fucumque virtutis. Quid? quod nostris temporibus haud defuerint è Litteratorum ordine, qui vel amplexi jam Religionem Christianam, vel hujus integritate sanctitateque probe saltem perspectâ, non dubitanter affirmarunt, sperari posse Philosophum suum, si quidem vixisset ætate nostra, primum fuisse futurum, qui ad Christi legem transivisset. Certè quemadmodum sectatores ejus tradunt, mira quædam fuit viri gravitas, & corporis animique moderatio, fides, æquitas, lenitas singularis. Severus erat ac pervigil sui ipsius observator, ac censor: Contemptor opum, honorumque, hoc agens unum studio prorsus indefesso, ut doctrinam suam quamplurimis mortalium impertiret. Quod autem in eo vel maximè suspicimus Europæi, & in nostratibus quidem priscæ ætatis Philosophis desideramus, tanta fuit animi demissione* Confucius,

ut non solum de se suisque rebus admodum modestè loqueretur, sed ultro quoque & palam argueret sese, quod nec in discendo (ut aiebat) esset impiger, nec constans in docendo, neque eâ, quâ par erat, vigilantiâ vitiorum suorum emendationi, & studio virtutum exercitioque operam daret. Certissimum vero argumentum modestì, sincerique animi tum dedit, cum palam ingenueque professus est doctrinam suam non esse suam, sed Priscorum, in primis Yao *&* Xun *Regum & Legislatorum, qui ipsum mille quingentis, eoque amplius annis antecesserant. Cum itaque non deessent, qui cum sapientia natum esse opinarentur, adeoque & prædicarent, peræ gre id ferebat, & disertè negabat, ad gradum perfectæ consummatæque virtutis, aut sanctitatis pervenire se posse. Dicere identidem solitus (ut à Sinensibus traditur)* Si fam, Yeu Xim gin, virum sanctum in Occidente existere, *quod ipse de quo, quove spiritu pronuntiarit, incertum est. Hoc certum anno post Christum natum 65. Imperatorem* Mim ti *(fuit is è quinta Familia* Han *decimus septimus) motum verbis Philosophi, magis etiam oblata sibi per somnum specie sancti ex occidente Herois; cum ipsimet ire, non esset integrum, misisse* çai cim *&* çiu kim *legatos suo nomine occasum versus, inibi virum sanctum & S. legem quæsituros; qui quidem cum ad insulam quandam appulissent, quæ non procul distabat à rubro mari, non ausi longius procedere, idolum quoddam, & statuam hominis* Fœ *dicti (qui quingentis circiter annis ante* Confucium *in India floruerat) necnon execrabilem ipsius legem in hoc Imperium retulerunt: felices, æternumque de patria sua bene merituri, si pro hac peste, salutarem Christi doctrinam, quam per eadem tempora Thomas Apostolus apud Indos propagabat, reportassent. Sed enim felicitas humana, & quæ hinc nascebatur superbia gentis opulentæ, potentis, & florentissimæ; veræ felicitati, tunc, ut opinor, aditum obstruxerat. Sinenses ergo, cum idola jam magis magisque venerarentur, nec sine exemplo quorumdam regum qui prorsus impense novam superstitionem sectati sunt, paulatim scilicet discesserunt à genuina Magistri sui doctrina, & præclaris institutis Priscorum; ac tandem in contemptum Religionis omnis, verumque Atheismum sunt prolapsi: In hunc porro litteratos & acutiores quosque ceu manuduxit doctrina illius ipsius* Fœ, *seu* Xe kia, *qui rudi vulgo idololatriæ Magister extitit: Duplicem quippe perditissimus impostor iste atque Atheorum Princeps doctrinam reliquit; alteram, qua rerum omnium principium finemque* nihil *esse docet, quam qui sectantur, Athei sunt & arcanam atque interiorem vocant; alteram quæ exterior dicitur, atque illius adumbratio quædam est, ad vulgi & rudiorum ferè captum & superstitionem accommodata. De* Confucio *tamen dubitari non potest quin ab hac, & illa peste immunis fuerit; idolorum certè cultorem fuisse, ne illi qui vitio temporis idola jam venerantur, affirmare ausint: ab Atheismo verò quàm fuerit alienus, non ipse tantum, sed prisca Sinarum ætas omnis in explanatione lib.* Chum yum *declaramus. Migravit è vita* Confu-

cius

cius *anno ætatis* 73. *lunâ* 4. Ki cheu *vulgo dictâ*, *anno* (*cui* gin sio *nomen*) *quinquagesimo nono Sinensis cycli trigesimi septimi. Erat hic annus primus & quadragesimus Imperii* Kim vam, *vigesimi quinti è Familia* Cheu *Imperatoris : quo etiam tempore Regulus* Ngai *cum patrium Philosophi Regnum* Lu *dictum, annum jam decimum sextum moderabatur. Paulò antè quàm morbo, qui supremus ei fuit, corriperetur, lugens suorum temporum perturbationes, hunc versum cygnæâ voce concinere auditus est* : Prægrandis mons (*doctrinam suam intelligebat*) quo decidisti ! trabalis machina eversa est : sapientes, & sancti exaruere. *Mox inde languere incipiens, septimo die ante mortem, ad discipulos suos conversus* : Superiori nocte, *inquit*, per somnium visa mihi sunt in aula justa fieri. Reges, quæ doceo, non observant : Ecquis horum per Imperium nostrum instituti mei sectator & cultor est? hoc unum superest, ut moriar. *Hæc effatus lethargo corripitur, & cum totos septem dies dormientis instar perstitisset, tandem vivere desiit. Sepultus est in* Lu *patrio Regno (domum quippe cum discipulis suis sese contulerat) prope civitatem* Kio feu, *ad ripam fluminis* Su *in ipsa Academia sua, in qua docere consueverat, quæ hodie quidem muris, veluti civitas, cincta cernitur. Luxerunt inibi Magistrum suum discipuli habitu lugubri, multaque cum inedia, & lachrymis, non secus ac filii parentem; idque per annum totum; nec defuerunt qui ad annos omnino tres, perstiterunt*, çu cum *vero sex ipsos annos, in eodem loco, luctuque perstitit. Fuit admodum procero corpore Philosophus, & si fas est Sinis credere, giganteo; & cui lati humeri, pectusque amplum, decorem conciliabant, ac majestatem : In ipso vertice capitis grandiusculus ei tuber erat, quare à Patre suo* Kieu, *id est*, colliculus, *cujus speciem aliquam præbebat tuber, nominatus est, quo ipso nomine vir modestus identidem quoque sese compellabat. Facies ei lata, subfuscus oris color, oculi nigri, ac prægrandes, capillus niger, barba promissa, nasus simus, vox gravis, ac tonitrui instar, ut Sinæ tradunt.*

Porrò quantum honoris per annos bis mille eoque amplius, detulerit Magistro suo, aut potius lucubrationibus ejus & doctrinæ grata Sinarum posteritas, pro me loquantur quotquot Imperio toto ad dignitates, & munia publica præsidio litterarum sunt evecti : qui omnes utique fatentur à Confucii *in primis scholâ, & libris, è quibus ad gradum examinantur, opes, honores & illustre sibi nomen obvenisse. Loquantur item singulis in oppidis, urbibusque erecta viro, ac dicata gymnasia, ante quorum fores quotiescumque transeunt, qui è litteratorum ordine publicos gerunt magistratus, protinus è sublimi augustaque sella, in qua more gentis gestantur, venerabundi descendunt, & passus aliquot pedites viam suam prosequuntur. Loquantur denique tituli sane honorifici, qui in iis gymnasiis, quæ modo dicebamus, cernuntur trabalibus, auratisque litteris exarati*, Magno Magistro, Illustri litterarum Regi, sancto, seu (*quod apud*

ipsos idem est) eximia quadam sapientiâ ornato , *aliisque similibus ; quibus hunc gentis suæ Doctorem Imperatores Familiarum* Han , Sui , Tam, Sum , Yven (*fuit hæc Tartarorum occidentalium) tantum non supra laudes humanas evexerunt. Quamquam illius familiæ (quæ hodiernam Tartarorum orientalium* Cim *proximè antecessit)* Mim *dictæ Fundator vetuit ritu Regio honores deferri* Confucio , *in eo dumtaxat permisso , quo olim solebat memoria* Sien su , *hoc est , vita functi Magistri celebrari ; atque adeo non cum aliis muneribus , quam , quibus eos , dum viverent , discipuli sui prosequi consueverant : ad hæc in Gymnasiis statuas* Confucii , *aut discipulorum erigi vetat (* neque enim , *inquit* , eodem ritu quo reliqui spiritus , aut idola , honorandi sunt) *sed solas tabellas , quibus tituli & nomina singulorum inscripta sint , mandat exponi : sunt igitur tabellæ funebres istæ signa merè memorativa Magistrorum (& eadem est ratio de tabellis majorum) ne vitâ functorum de litteris bene meritorum , aut parentalis familiæ pia memoria apud posteros intermoreretur : neque magis errori cuipiam gignendo tabellæ hujusmodi obnoxiæ , quam nostræ Europæorum tabulæ , quæ nobis vivas avorum effigies venustissimè depingunt , quas amicis & hospitibus ostendentes hunc avum , illum Doctorem nostrum , haud dubitanter & venerabundi quoque dicimus. Quocirca nec offendi nos oportet , licet videamus Sinas ante tabellas istas curvare poplitem more inter Sinas usitatissimo , non magis quam offendimur , si Europæum quempiam , dum is fortè ante patris aut Regis sui effigiem transit , caput aperire videremus , quemadmodum nuper vidimus D. D. Legatos Regni Siamensis , quotiescumque ante imaginem MAGNI LUDOVICI transibant , gradum illicò sistere , junctisque in altum manibus , eas cum totius corporis inclinatione demittere veluti ad pedes tantæ majestatis : Etenim planè civiles sunt honores ac ritus illi* Confuciani ; *qui adeo non in Templo , fanove idolorum (quod lege Imperatoriâ vetitum est) sed in gymnasio , qui locus tantum litteratis patet , exercentur , à litterariæ facultatis præfectis , quos inter etiam sunt Mahometani (ut de atheopoliticis non loquar) qui nec divini aliquid hîc agnoscunt , & superstitiones Gentilium atque idola detestantur. Imo si loquamur de litteratis idololatriæ Toxico à teneris jam afflatis (cujusmodi sunt infimæ sortis homines) cum jam tempus appetit examinis subeundi ad gradum aliquem obtinendum , vel ii domesticos suos penates prius consulunt , & horum Numen & opem implorant , vel optati successûs gratiâ publica dæmoniorum fana supplices adeunt , nequaquam verò cogitant de adeundo gymnasio* Confucii , *quem uti* Pu sa *(nomen hoc est idolis commune) habere aut nominare , aut ab eodem aliquid petere , aut sperare , apud ipsos inauditum est & inusitatum.*

Quod vero magis confirmat ritus illos Confucianos *merè esse politicos ex eo patet , quod non tantum in iisdem gymnasiis tabula* Confucii *oblongior (quam duorum & septuaginta Discipulorum tabellæ utrimque ambiunt) sit collocata , sed & alii Sapientes & probi (de quorum doctrina ,*

& in gestis Magistratibus integritate & fide, multorum testimoniis authenticè probata per Prætores Provinciarum Imperatori constiterit) in album quoq; & numerum discipulorum Confucii *publico diplomate & favore regio usque in hodiernam diem accensentur; eorumque nomina tabellis inscripta, ibidem cum ceteris collocantur, quod equidem maximo sibi ducunt honori filii & nepotes, quando ipsi præfectos urbium cum muneribus ad gymnasium statis anni temporibus comitati, suis avis ac parentibus, tanquam de imperio optime meritis, publicam honoris significationem, genibus flexis & capite in terram inclinato coram omnibus exhiberi conspiciunt.*

Una tamen extat in natali solo imago Philosophi, vivæ ac spiranti non modo similis, sed re ipsâ spirans, ac viva; Nepos ille videlicet, cujus ante jam meminimus; quem adeo propter avi quamvis intervallo bis mille ducentorum & amplius annorum, & octo supra 60. generationibus jam remoti memoriam, summi pariter infimique colunt, sic prorsus, ut eum, cum aulam de more adiisset, Xun chi *Monarchiæ Tartaro-Sinicæ conditor perhonorificè exceperit, excipiatque, qui modo imperat* Cam hi *Imperator. Gaudet ipse perpetuo, & hereditario* cum, hoc est, ducis *titulo & dignitate, raro item privilegio, neque ullis præterquam Regii sanguinis Principibus concesso, ut Imperatori nullum vectigal pendat: ad hæc quotquot singulis trienniis ad Doctoris gradum evehuntur, pignus aliquod grati animi, & quasi Minerval, quod avo non possunt, nepoti persolvere consueverunt. Quod autem merito laudemus, ac suspiciamus etiam nos Europæi; cum China fortunæ varietatem sanè magnam sit experta, cumque tot bellorum casus, & calamitates subierit, tot ortus viderit, interitusque familiarum, penes quas erat rerum summa; nunquam tamen honores quos memoravi, grateque posteritatis erga* Confucium *monumenta sunt interrupta; si tamen paucos annos exceperimus, quibus tertio post seculo quàm Philosophus obiit,* çin xi hoam ti *secundus è familia* çin *quarta Imperator, non in libros tantum, sed etiam litteratos barbarè, crudeliterque sæviit. Ceterum cum hujus morte litteræ mox revixerunt, & iis honorum incrementis, quæ sub Tartaris quoque spectamus hodie,* Confucii *nomen & fama crevit.*

Quis vero in hujusmodi honoribus & titulis posthumis hîc finis sit atque intentio non alibi clarius, quam ex unico, inter cætera, testimonio constabit ipsius è Mim *familiâ præcedenti Imperatoris ordine tertii* Yum lo *dicti. Hic aditurus honoris gratiâ* Confucii *gymnasium, decretum edidit, quod sic habet:* Ego veneror *Confucium* Imperatorum & Regum Magistrum. Imperatores & Reges Domini sunt Populorum. *Confucius* autem rectam Populorum institutionem proposuit, tria illa (*videlicet*) vincula (*quæ sunt Regem inter & subditos, parentes & filios, maritum & uxorem*) normam item quinque universalium virtutum (*pietatis, justitiæ, prudentiæ, fidelitatis, civilitatis*) & Sinensis Imperii magnam symmetriam & formam: Omnia hæc,

inquam, *Confucius* declaravit, ut omnia sæcula erudiret. Convenit igitur personam meam pergere ad magnum gymnasium & munera offerre vitâ functo Magistro, eo consilio & intentione, ut litteratos honorem & doctrinam magnifaciam.

Intelliget ex his omnibus prudens Lector, quam non inutilis futura sit Evangelico præconi viri hujus authoritas, siquidem ea apud hanc gentem quæ Magistri sui, & litterarum suarum usque adeo studiosa est, uti quandoque possit (& vero potest) ad Christianam veritatem confirmandam; quemadmodum videmus Apostolum Gentium Poetarum Græcorum authoritate olim apud Athenienses fuisse usum.

Unum tamen hic sollicitè cavendum nobis, posito semper ante oculos eorum exemplo, qui Missionem hanc cum singulari virtute prudentiaque fundatam nobis reliquere, ut apud Sinas admodum moderatè commendemus ac laudemus Confucium, *ne testimonio nostro atque authoritate, æstimatio hominis, doctrinæque ejus, quæ justo propè major est, immodicè prorsus augescat, maximè apud gentem, natura sane superbam, & aliena fere præ suis contemnentem. Multo magis tamen cavendum nobis erit, ne verbo scriptove damnemus, aut lædamus eum, quem tota gens tantoperè suspicit, ac veneratur, ne huic odiosi reddamur, non nos ipsi tantùm, sed ipsemet, quem prædicamus, Christus; & dum forte contemnimus aut condemnamus eum, qui tam consentanea rationi docuit, quique vitam ac mores cum doctrina sua conformasse creditur, videamur nos Europæi, Sinis saltem, non tam cum Magistro ipsorum, quam cum ratione ipsa pugnare velle, & hujus lumen, non autem* Confucii *nomen extinguere.*

SCIENTIÆ